

RAKENNUSJÄTTEEN DUMPPAAMINEN JÄTERIKOKSEN TYYPPIKESKITYKSEN

Pohjanmaan käräjäoikeus 22.3.2018 nro
113017

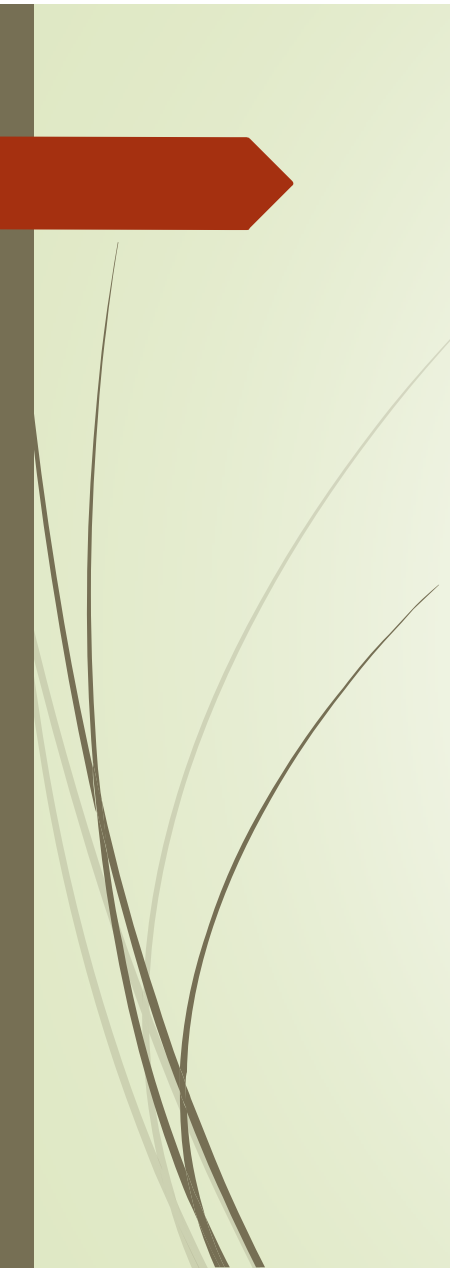
Kihlakunnansyyttäjä Jarmo Rintala, Pohjanmaan syyttäjänvirasto

Poliisiammattikorkeakoulu 14.11.2018

Tausta ja tapahtumainkulku:

- ▶ PA Oy harjoitti rakennusten purkamistoimintaa.
- ▶ SK oli PA Oy:n hallituksen ainoa varsinainen jäsen ja toimitusjohtaja.
- ▶ AK oli PA Oy:n kenttätoiminnoista vastannut työnjohtaja.
- ▶ PA Oy:llä ei ollut ympäristölupaa eikä sen toimintaa oltu hyväksytty jätehuoltorekisteriin (vrt. Jätelaki 94 §).
- ▶ PA Oy:n toiminnassa oli aikaisemminkin syyllistytty ympäristön turmelemiseen purkujätteitä dumpaamalla.

-
- ELY-keskukselle tehtiin nimetön ilmianto.
  - Ilmiannon mukaan PA Oy dumppassi purkujätteitä T:n omistamalle kiinteistölle.
  - Ilmiannon mukana viranomaisille toimitettiin kiinteistöltä otettuja valokuvia, joissa oli nähtävissä purkujättekasoja.
  - Ilmiantaja yksilöi, mistä PA Oy:n eri purkukohteista kuvissa näkyneet kasat olivat peräisin.
  - Ilmiantajan henkilöllisyys jäi selvittämättä.
  - Saamiensa tietojen perusteella ELY-keskus teki tutkintapyynnön poliisille ja asiassa käynnistettiin esitutkinta.

-
- T:n tarkoituksena oli ollut tasata omistamansa kiinteistö, jotta sille olisi voinut rakentaa.
  - T oli tuttavansa kautta sattumalta saanut tietää, että PA Oy:llä oli tarjota täyttöön soveltuvaa tiili- ja betonimursketta.
  - Välikäden kautta T sopi PA Oy:n kanssa tiili- ja betonimurskeen tuomisesta kiinteistölle.
  - PA Oy ei veloittanut T:tä murskeesta, eikä T ottanut PA Oy:ltä maksua siitä, että yhtiö sai tuoda mursketta kiinteistölle.
  - Kun viranomaiset aloittivat tutkimukset, kiinteistölle ajettu tiili- ja betonimurske (sekä muu purkujäte) oli jo tasoitettu ja peitetty.

Tutkinnasta:

- Esitutkinnan alkuvaiheissa järjestettiin viranomaispalaveri poliisin, syyttäjän ja ELY-keskuksen kesken.
- Viranomaispalaverissa sovittiin poliisi suoritti kiinteistöllä teknisen tutkinnan siten, että paikalla oli asiantuntijana ELY-keskuksen edustaja.
- Jätetäytön laadun ja laajuuden selvittämiseksi kiinteistöllä kaivettiin koekuoppia, joista otettiin näytteitä.
- Työturvallisuus oli huomioitava, koska oli epäselvää, millaista jätettä kiinteistölle oli haudattu.
- Työterveyslaitoksen analyysivastauksista ilmeni, että kahdesta koekuopasta otetut näytteet sisälsivät asbestia.

-
- Kiinteistön rintauksesta tehtyjen silmämääräisten havaintojen, saatujen valokuvien ja tehtyjen koekaivausten perusteella voitiin todeta, että suurin osa jätteestä oli tiiltä ja betonia.
  - Tiiltä ja betonia ei oltu läheskään kaikilta osin murskattu, vaan kappalekoko oli vaihtelevaa ja betonin osalta osittain varsin suurtakin.
  - Tiilen ja betonin seassa oli lisäksi vähäisemmässä määrin kaakelia, kipsilevyä, muovia, metallia yms. purkujätettä.
  - T oli pyrkinyt keräämään kiinteistölle tuotua metalliromua erilleen.

Syyte:

- Syyttäjä syytti AK:ta ja SK:ta ympäristön turmelemisesta (syytekohta 1).
- Syyttäjä syytti T:tä ympäristön turmelemisesta (syytekohta 2).
- Syyttäjä vaati, että PA Oy ja T velvoitetaan yhteisvastuullisesti korvaamaan valtiolle rikoshyöty 107.590,00 euroa.
- Syyttäjä vaati, että PA Oy tuomitaan vähintään 20.000,00 euron suuruiseen yhteisösakkoon.
- Syyttäjä vaati, että SK määrätään liiketoimintakieltoon vähintään 5 vuodeksi.

Riitaiset seikat:

- Mitä kiinteistölle toimitettu aines oli ollut? Oliko se ollut jätettä?
- Kuka kiinteistölle oli toimittanut (epäiltyä) jätettä? Oliko kaikki aines PA Oy:n tuomaa?
- Mistä kiinteistölle toimitettu aines oli ollut peräisin? Oliko se peräisin useammasta kohteesta?
- Miten paljon kiinteistölle oli toimitettu (epäiltyä) jätettä?
- Milloin kiinteistölle oli toimitettu (epäiltyä) jätettä?
- Kuka (epäillystä) jätteestä oli ollut vastuussa? Oliko (epäillyn) jätteen käsittelyssä rikottu jätelainsäädännön säännöksiä?

-
- Oliko vastaajien menettely aiheuttanut roskaantumista ja oliko menettely ollut omiaan aiheuttamaan ympäristön pilaantumista?
  - Oliko vastaajien menettely ollut tahallista tai törkeän huolimaton? Oliko SK ylipäänsä osallinen tekoon?
  - Mikä oli ollut PA Oy:n ja/tai T:n saaman rikoshyödyn määrä?
  - Oliko PA Oy tuomittava yhteisösakkoon?
  - Oliko SK määrättävä liiketoimintakieltoon?

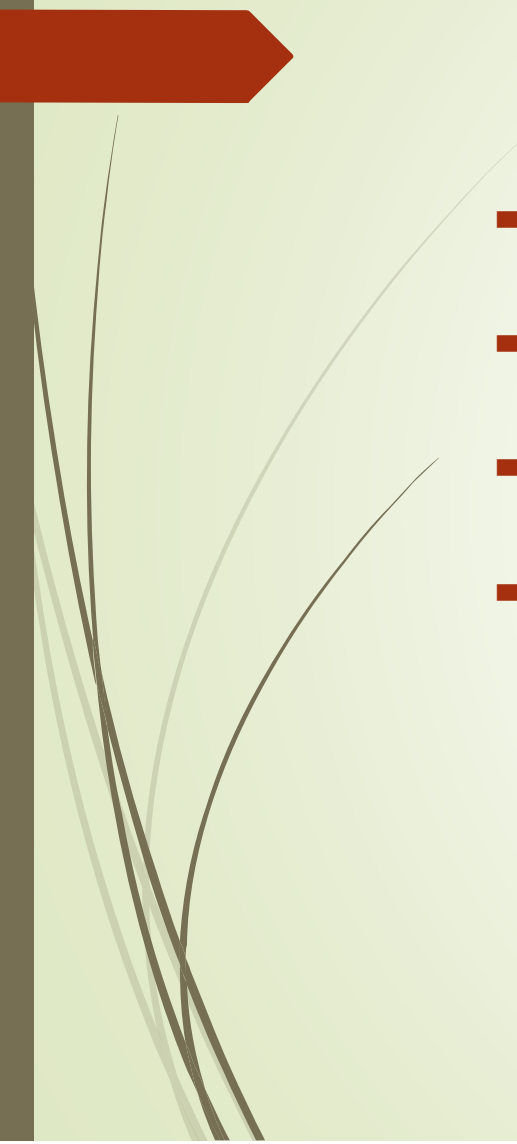
Mitä kiinteistölle toimitettu aines oli ollut? Oliko se ollut jätettä?

- Oli riidatonta, että kyse oli rakennusten purkamisessa syntyneestä aineksesta.
- Jätelain 5 §: jätteen määritelmä – aine tai esine, jonka sen haltija on poistanut tai aikoo poistaa käytöstä
- Aines ei toisaalta vastannut Jätelain 5 §:n 2 momentissa olevaa sivutuotteen määritelmää.
- VNA jätteistä (179/2012) 4 § ja liitteen 4 (jäteluettelo) kohta 17 kattaa käytännössä kaikki rakentamisessa ja purkamisessa syntyvät jätteet.
- Käräjäoikeus katsoi, että kiinteistölle toimitettu aines oli ollut syytteessä tarkemmin kuvattua sekalaista rakennuspurkujätettä.

Kuka kiinteistölle oli toimittanut jätettä? Oliko kaikki aines PA Oy:n tuomaa?

- Tyypillinen tilanne rakennusjätteen dumpausjutussa – silminnäkijöitä ainakaan jokaisesta kuormasta ei ole.
- AK myönsi, että PA Oy oli tuonut jonkin verran betoni- ja tiilimursketta mutta kiisti, että kaikki olisi ollut yhtiön tuomaa.
- T ei ollut valvonut jätteen tuomista. Toisaalta hän ei ollut nähnyt kenenkään muun kuin PA Oy:n tuovan jätettä kiinteistölle eikä myöskään ollut antanut kenellekään muulle siihen lupaa.
- T:n tuttava P oli tasoitellut tuotuja kasoja, eikä hänkään ollut havainnut muita tuojia.

-
- Kiinteistö sijaitsi suhteellisen syrjässä – eli dumpauspaikalle oli vaikea osua "sattumalta".
  - Koska dumpauksen tavoite on saada kilpailuetua, ei ollut uskottavaa, että PA Oy olisi jakanut tietoa dumpauspaikasta toisille toimijoille.
  - Käräjäoikeus katsoi selvitetyn, että ainoastaan PA Oy oli toimittanut jätettä T:n kiinteistölle.
  - Nimetön ilmiantaja olisi ollut "tähtitodistaja" jätteen tuojasta.

Mistä kiinteistölle toimitettu aines oli ollut peräisin? Oliko se peräisin useammasta kohteesta?

- PA Oy:n puolesta väitettiin, että heidän tuoma aines oli peräisin Vähäkyrön koulukeskuksen purkutyömaalta.
- Koulukeskuksen rakenteissa oli saadun selvityksen mukaan ollut asbestia.
- Ilmiantajan kuvissa oli nimetty alkuperiksi muitakin purkukohteita. AK myönsi PA Oy:n toimineen kaikilla nimetyillä purkutyömailla.
- Purkujätteen tuojat olivat sanoneet T:lle tavaran tulevan Vaasasta.
- Kiinteistölle tuotu purkujäte oli laadultaan sekalaista.
- Käräjäoikeus katsoi selvitetyn, että kiinteistölle toimitettu aines oli peräisin eri purkukohteista.

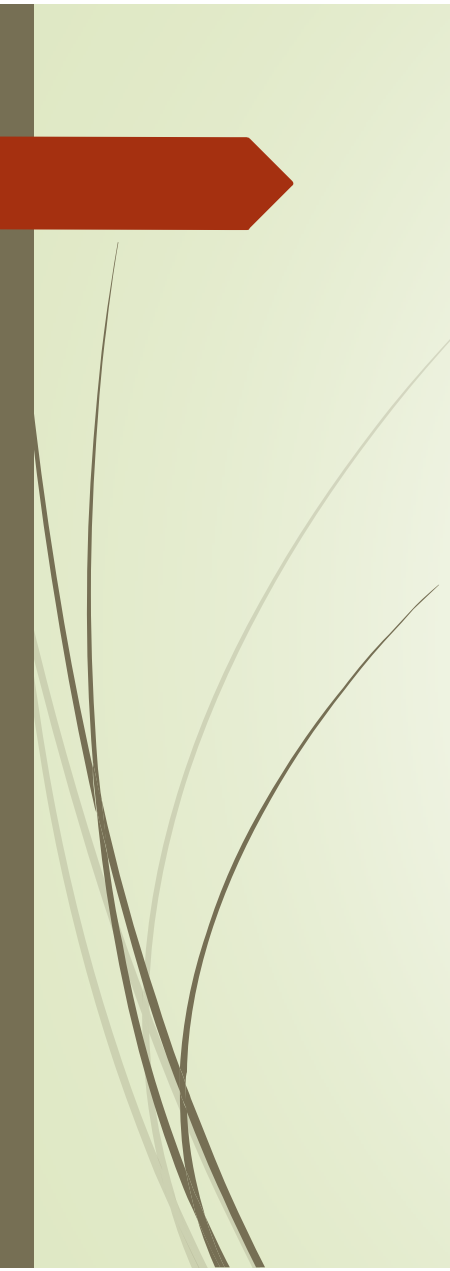
Miten paljon ja milloin kiinteistölle oli toimitettu jätettä?

- AK:n mukaan PA Oy oli toimittanut kiinteistölle noin 300 m³ tiili- ja betonimursketta.
- Kunnan tekninen toimi mittasi kiinteistön pinnankorkeuden täytön jälkeen. Korkeustasot ennen täyttöä saatiin Maanmittauslaitoksen laserkeilausaineistosta. Massalaskennalla saatiin näiden pintojen väliseksi tilavuuseroksi 1680 m³.
- T oli levittänyt jätetäytön päälle vielä mäkihiekkaa. Se huomioiden käräjäoikeus päätyi siihen, että kiinteistölle oli toimitettu sekalaista rakennuspurkujätettä noin 1100 m³.
- Kertomusten perusteella käräjäoikeus katsoi tekoajaksi 1.10.2012 – 31.8.2013.

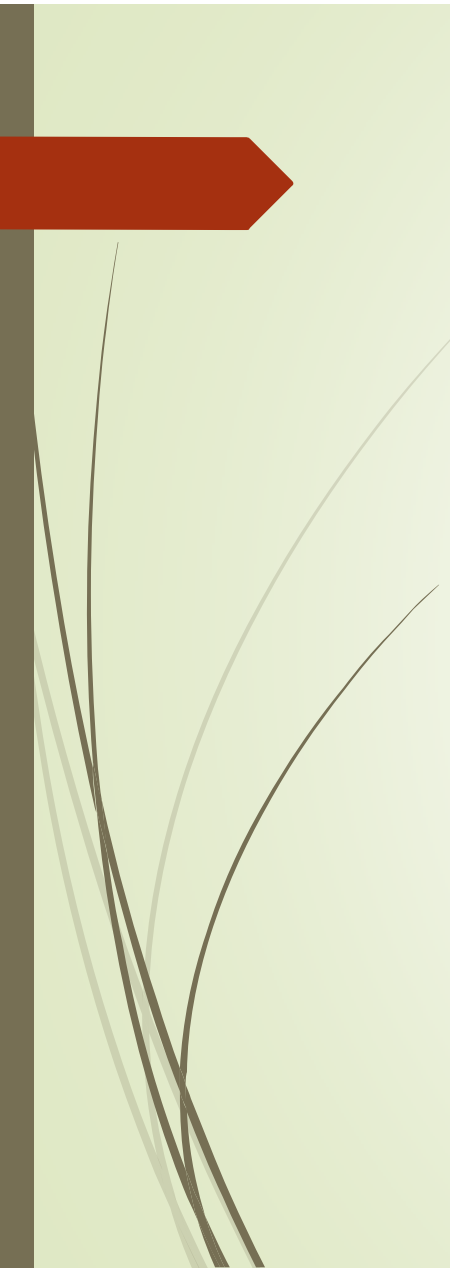

Kuka jätteestä oli ollut vastuussa? Oliko jätteen käsittelyssä rikottu jätelainsäädännön säännöksiä?

- Pääurakoitsija ja PA Oy olivat tehneet purku-urakkasopimuksen, jonka mukaan koulukeskuksen purkujätteet kuuluivat PA Oy:lle.
- Pääurakoitsijan asema jätteen luovuttajana, kun PA Oy:tä ei oltu hyväksytty tai merkitty jätehuoltorekisteriin, sillä ei ollut ympäristölupaa eikä sitä oltu rekisteröity ympäristönsuojelun tietojärjestelmään (VAHTI, nyk. YLVA)? (JL 29 §, YSL 116 §)
- Jätteen haltijan on järjestettävä jätehuolto. (JL 28 §)
- Jätehuollon järjestäminen käsittää myös hyödyntämisen ja loppukäsittelyn. (JL 6 § 9 kohta)
- Jätteen sijoittaminen maahan tai maan päälle luokitellaan jätteen loppukäsittelyksi. (VNA jätteistä 179/2012 liite 2)

-
- ▶ PA Oy:n vastuu jätehuollon järjestämisestä ei päättynyt jätteen luovutukseen T:lle, koska T ei jätelain 29 §:n mukaan ollut oikeutettu ottamaan jätettä vastaan.
  - ▶ Luovutuksen myötä jätehuollon järjestämisestä olivat vastuussa sekä T että PA Oy. (JL 30 §)
  - ▶ Jos PA Oy olisi vain kuljettanut jätettä pääurakoitsijan lukuun T:lle, ei PA Oy:lle olisi syntynyt vastuuta jätehuollon järjestämisestä.
  - ▶ Jätettä ei saa hylätä eikä käsitellä hallitsemattomasti. Jätteestä ja jätehuollosta ei saa aiheutua vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle, roskaantumista jne. (JL 13 §)
  - ▶ Lain vastaista ja luvatonta käsittelyä voidaan pitää hallitsemattomana.

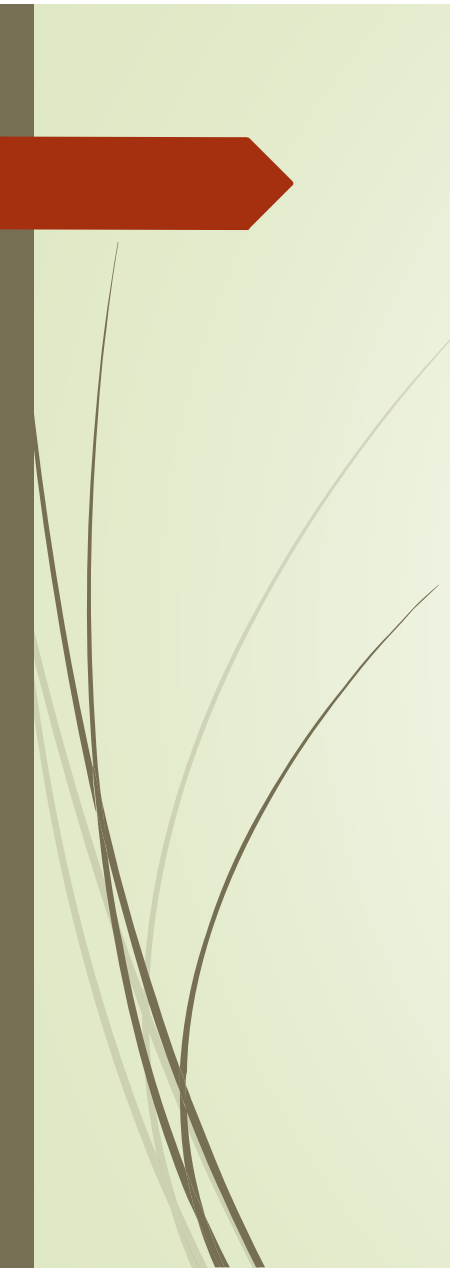
-
- ▶ Ammattimainen tai laitosmainen jätteiden käsittely edellyttää ympäristölupaa. (YSL 27 § ja liitteen 1 kohta 13)
  - ▶ PA Oy olisi siis lähtökohtaisesti tarvinnut toimintaansa ympäristöluvan.
  - ▶ Puolustuksen keskeinen väite oli se, että betoni- ja tiilimurskaa oli oikeus käyttää maarakentamisessa T:n kiinteistön täyttöön, koska aineksesta oli hankittu hyötykäyttöanalyysi.
  - ▶ Puolustus vetosi siihen, että koulukeskuksen pääurakoitsija oli käyttänyt vastaavanlaista ainesta maarakentamiseen purkukohteessa ja että T:n kiinteistölle vietyä ainesta oli sittemmin murskauksen jälkeen käytetty maarakentamisessa jäteaseman varastokentillä.
  - ▶ Jäi epäselväksi, miltä osin esitetty hyötykäyttöanalyysi koski T:n kiinteistölle kuljetettua ainesta.

-
- Sovellettiin tekoaikana voimassa ollutta ns. mara-asetusta (VNA eräiden jätteiden hyödyntämisestä maarakentamisessa 591/2006; nykyisin voimassa asetus 843/2017).
  - Asetus mahdollisti betoni- ja tiilijätteen käytön maarakentamisessa tietyin edellytyksin.
  - Asetus kuitenkin edellytti VAHTI-rekisteriin tehtävää ilmoitusta, mitä PA Oy ei ollut tehnyt.
  - T:n kiinteistö ei myöskään ollut sellainen alue, jolle mara-asetuksen nojalla olisi voinut jätettä sijoittaa.
  - Betonia ja tiiltä ei myöskään oltu murskattu asetuksen edellyttämään kappalekokoon.
  - Näin ollen mara-asetus ei suonut PA Oy:lle ja T:lle vapautusta ympäristölupavelvollisuudesta.

Oliko vastaajien menettely aiheuttanut roskaantumista ja oliko menettely ollut omiaan aiheuttamaan ympäristön pilaantumista?

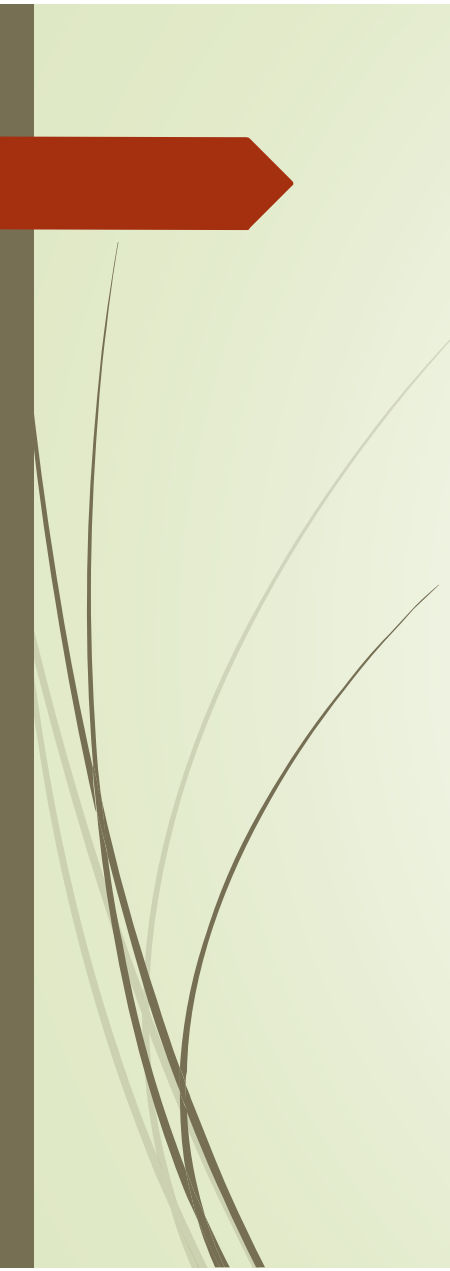
- Syyttäjää vaivannut ongelma: Jos kiinteistölle tuotu aines oli analyysin todettu sellaiseksi, että sitä olisi ns. mara-ilmoituksen perusteella voinut käyttää maarakentamisessa, olisiko aines ylipäänsä voinut olla omiaan aiheuttamaan ympäristön pilaantumisen vaaraa?
- Puolustus vetosi siihen, että T:n kiinteistöltä poistettua jätettä oli sittemmin käytetty kunnallisella jäteasemalla varastokentän pohjarakentamiseen.
- Jätteen poistamisen jälkeen T:n kiinteistöllä suoritettiin maaperätutkimus. Sinkkipitoisuus todettiin selvästi luontaista pitoisuutta korkeammaksi.
- Selvää oli myös, että jätteen seassa oli ollut vähäisessä määrin asbestia.

-
- Ympäristön turmelemisen tunnusmerkistö edellyttää vain abstraktia vaaraa.
  - Käräjäoikeus totesi, että PA Oy:n ja T:n menettely oli ollut luonteeltaan sellaista, että siitä yleensä aiheutuu ympäristön pilaantumisen vaaraa.
  - Käräjäoikeus katsoi, että menettelyllä oli aiheutettu maaperän pilaantumista tai ainakin sen vaaraa.
  - Lisäksi menettely oli aiheuttanut myös roskaantumista – vaikka kaikki jäte oli peitelty maahan.

Oliko vastaajien menettely ollut tahallista tai törkeän huolimattonta? Oliko SK ylipäänsä osallinen tekoon?

- Työmaan hoitamiseen liittyneet käytännön asiat olivat olleet AK:n vastuulla.
- AK:lla oli kokemusta alalta noin 20 vuotta ja sen myötä hänen katsottiin olleen tietoinen siitä, että toimiala oli tarkasti säänneltyä.
- AK:lla oli ollut mahdollisuus selvittää yhtiön toiminnan lainmukaisuus, mutta hän ei ollut sitä tehnyt.
- AK:n katsottiin toimineen tahallaan.
- SK vetosi siihen, että hän oli hoitanut vain osakeyhtiölaissa tarkoitettut välttämättömät tehtävät eikä hänellä ollut velvollisuutta valvoa operatiivista toimintaa.
- Toisaalta SK myönsi, että ympäristöluvan hankkiminen olisi kuulunut hänen tehtäviinsä.

-
- YSL 6 §: toiminnanharjoittajan selvilläolovelvollisuus
  - PA Oy:n liiketoiminta oli ollut pääasiassa rakennuspurkutyötä.
  - Yhtiön toiminnan järjestämisessä merkityksellistä oli se, ettei toiminnasta aiheudu haittaa ympäristölle.
  - Käräjäoikeuden mukaan SK:n oli tullut huolehtia siitä, että ympäristöasioiden hoitaminen sekä niiden valvonta oli yhtiössä asianmukaisesti järjestetty. Vrt. KKO 2016:58.
  - SK oli laatinut purkutyösuunnitelman ja allekirjoittanut purkuurakkasopimuksen. Hän siis tiesi, että kohteessa oli asbestia ja että purkujäte kuului yhtiön vastuulle.
  - RL 48 luvun 1 §:n suojelukohteena on luonto ja ympäristö. Käräjäoikeuden mukaan rikottu huolellisuusvelvollisuus oli ollut merkittävä ja vaarannetut edut tärkeitä. Vrt. KKO 2016:58 ja RL 3:7.2.

-
- PA Oy:n toiminnassa oli marras-joulukuussa 2011 syylistytty samantyyppiseen rakennuspurkujätteen hallitsemattomaan käsittelyyn.
  - Jättämällä valvonnan suorittamatta SK oli ottanut riskin, että ympäristöä vaarantava menettely jatkuu.
  - Käräjäoikeuden mukaan SK:n huolimattomuus oli ollut törkeää.
  - T:n osalta käräjäoikeus viittasi ennakkoratkaisuun KKO 2015:66 ja totesi, ettei tahallisuuden täytyminen edellytä tekijältä yksityiskohtaista tietoa menettelyn oikeudellisesta sääntelystä.
  - T ei ollut pyrkinyt selvittämään menettelynsä laillisuutta, vaikka se olisi ollut mahdollista.
  - T:n katsottiin menetelleen tahallisesti.

Rangaistusseuraamukset

- AK: 40 päivää ehdollista vankeutta
- SK: 40 päivää ehdollista vankeutta
- T: 40 päiväsakkoa (1640 euroa)

Mikä oli ollut PA Oy:n ja/tai T:n saaman rikoshyödyn määrä?

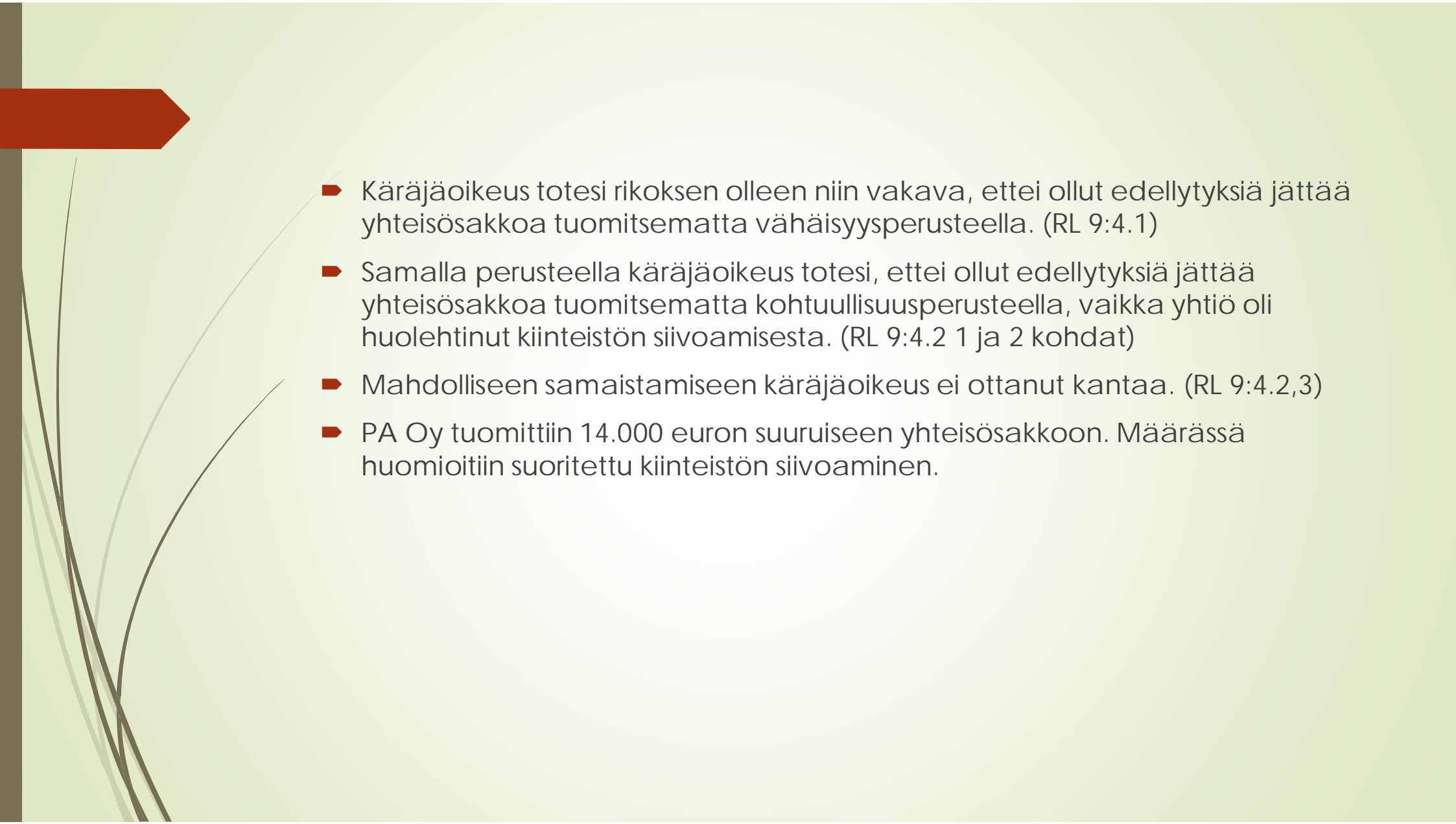
- Rikoshyödyn määrittämiseen ei ole yleispätevää ajattelumallia tai laskukaavaa.
- Tässä tapauksessa rikoshyödyn menettämistä koskenut vaatimus perustui vältettyihin jätteen vastaanottokustannuksiin.
- Tehtyjen koekaivausten perusteella syyttäjä arvioi, että 5/6 jätteestä olisi voitu ottaa vastaan tiili/betonijätteenä ja 1/6 lajittelemattomana rakennusjätteenä.
- Muuntokertoimet kuutioista tonneiksi ja tonnihinnat saatiin jäteasemalta.

-
- Rikoshyödyn määräksi muodostui 107.590,00 euroa, ja syyttäjä vaati sitä yhteisvastuullisesti PA Oy:ltä ja T:ltä (ei siis SK:lta tai AK:lta, vrt. esim. KKO 2018:14).
  - Suullisen valmisteluistunnon jälkeen mutta ennen pääkäsittelyä kunta sekä PA Oy ja T tekivät sopimuksen asiasta. Kiinteistö puhdistettiin (syyttäjän saaman käsityksen mukaan PA Oy:n toimesta) ja siivoustyöstä laadittiin ulkopuolisen valvojan raportti.
  - Syyttäjä luopui rikoshyötyvaatimuksesta.

Oliko PA Oy tuomittava yhteisösakkoon?

- ▶ SK oli kuulunut PA Oy:n johtoon ja AK oli ollut työsuhteessa yhtiöön. Kumpikin oli toiminut yhtiön puolesta ja hyväksi. Rikos oli siis tehty yhtiön toiminnassa. (RL 9 luku 1 ja 3 §)
- ▶ Johtoon kuulunut SK oli osallinen rikokseen, eikä yhtiön toiminnassa oltu noudatettu vaadittavaa huolellisuutta ja varovaisuutta rikoksen ehkäisemiseksi. Rangaistusvastuun edellytykset yhtiön osalta olivat siis olemassa. (RL 9 luku 2 §)
- ▶ PA Oy oli "perheomisteinen" yhtiö, ja sillä oli 7 työntekijää.
- ▶ Yhtiön liikevaihto oli noin 1,4 milj. euroa, liikevoittoprosentti 12,54 % ja tilikauden voitto noin 105.000 euroa.

-
- Käräjäoikeus totesi rikoksen olleen niin vakava, ettei ollut edellytyksiä jättää yhteisösakkoa tuomitsematta vähäisyysperusteella. (RL 9:4.1)
  - Samalla perusteella käräjäoikeus totesi, ettei ollut edellytyksiä jättää yhteisösakkoa tuomitsematta kohtuullisuusperusteella, vaikka yhtiö oli huolehtinut kiinteistön siivoamisesta. (RL 9:4.2 1 ja 2 kohdat)
  - Mahdolliseen samaistamiseen käräjäoikeus ei ottanut kantaa. (RL 9:4.2,3)
  - PA Oy tuomittiin 14.000 euron suuruisen yhteisösakkoon. Määrässä huomioitiin suoritettu kiinteistön siivoaminen.

Oliko SK määrättävä liiketoimintakieltoon?

- Käräjäoikeus totesi, että SK oli yhtiön liiketoiminnassa syyllistynyt rikolliseen menettelyyn, jota ei ole pidettävä vähäisenä.
- SK oli jo kaksi kertaa aikaisemmin tuomittu rangaistukseen vastaavanlaisesta teosta. SK:n menettely osoitti selvää piittaamattomuutta lakisääteisistä velvollisuuksista.
- Käräjäoikeuden mukaan SK:n laiminlyönnit perustuivat pikemminkin suunnitelmalliseen edun tavoitteluun kuin taitamattomuuteen.
- SK:n menettelyä pidettiin kokonaisuutena arvioiden vahingollisena velkojien, sopimuskumppaneiden, julkisen talouden sekä terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun kannalta. (L liiketoimintakiellosta 3 §)
- Vaara sopimattoman liiketoiminnan jatkamisesta oli olemassa.
- Liiketoimintakiellon pituudeksi määrättiin 3 vuotta 6 kk.